

* ПЕДАГОГІЧНІ ДИНАСТІЇ * ПЕДАГОГІЧНІ ДИНАСТІЇ * ПЕДАГОГІЧНІ ДИНАСТІЇ *

*Який же дар дістали ті,
Що так дітей учити вміють?
Мені здається, в скарбі тім
Любві найбільш дісталось їм.*

Іван ФРАНКО

Минають літа... Ось уже розпочався для мене тридцять третій рік педагогічної діяльності. У моєму житті було багато учителів — у школі, педагогічному училищі та педагогічному інституті, аспірантурі. Але образ першої вчительки Андрюсишин Ганни Василівни навки закарбувався у пам'яті. Це була моя мама. Є така категорія учнів — учительські діти. Її працю я бачила комплексно: в школі і вдома. Життя і професія для неї переплелися воедино. На жаль, її уже немає серед нас, а ці спогади я пишу через 26 років після її відходу у вічність.

Вона прийшла у наше село — село Хоростець-Козівського району Тернопільської області — зовсім юною у важкі післявоєнні п'ятдесяті роки і пропрацювала там усе своє життя. У її трудовій книжці стоїть лише один запис — Хоростецька загальноосвітня школа.

Андрюсишин (Марків) Ганна Василівна народилася 20 березня 1930 року в селі Дибче Бережанського (нині Козівського) району, що на Тернопільщині. Навчалася спочатку в місцевій школі, а по її закінченні за п'ять кілометрів ходила пішки в Козову, де здобувала освіту у Козівській середній школі (1949 — 1950 рр.).

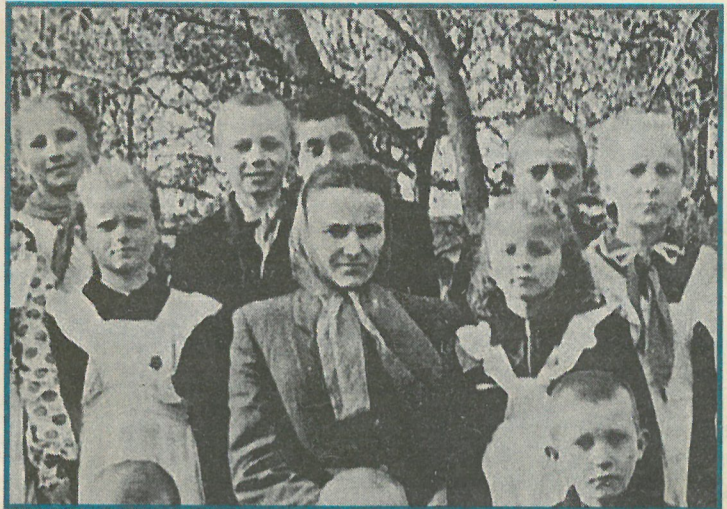
Після 1939 року на території Західної України було відкрито шістнадцять педагогічних шкіл, серед яких і Бережанська. Туди і поступила Ганна Василівна. Педшкола готувала кадри для початкових шкіл. Вчитися було нелегко. Відстань від дому тепер була більшою, тому ходити пішки треба було усі 12 кілометрів. Та ще й нести на плечах сумку з харчами. Серед тижня продукти приносила їй рідна сестра Текля. Дехто кидав школу. Та переважна більшість учнів (так тоді називали студентів) наполегливо засвоювала навчальну програму. У школі працювали різні гуртки. Ще до теперішнього часу вдома збереглися старі фотокартки із зображенням виступів хору, вокального ансамблю, учасником яких була мама. У педшколі вона вчилася проводити уроки та позакласні заходи, каліграфічно писати, шити, вишивати, в'язати, грати на музичних інструментах.

У 1952 році після успішного завершення навчання отримала диплом із вказаною спеціальністю — "Викладання в початкових класах загальноосвітньої школи" та направлення на роботу у село, за 30 кілометрів від району і дому, які теж треба було долати пішки, бо ніякий транспорт туди не ходив. Жила спочатку на приватній квартирі, часто холодної до такої міри, що мороз був по стінах. Тоді застудила сугубо і ціле життя хворіла ревматизмом кісток. Але учні цього не помічали — у клас наша вчителька завжди приходила усміхнена. Шкільне приміщення теж опалювалося погано, іноді навіть замерзло чорнило у чорнильницях. Пригадую, як учні під час уроку просилися погрітись до печі, бо неможливо було писати. Але тепло її серця зігрівало нас — і холоду як не було.

Професія вчителя базується не тільки на знаннях, високих духовних ідеалах, а на безмежній любові до дітей. За словами Ж.-Ж. Руссо, "у серце увійде лише те, що йде від серця". До неї тягнулися діти, поважали батьки. Коли вона йшла до школи, учні бігли їй назустріч, допомагали нести портфель з книжками, на перервах ділилися яблуками, цукерками. Мама казала, що немає нічого кращого, ніж клас і

— Я молюся за свою першу вчительку. Гарні згадки лишилися про неї. Вона вчила нас співати, малювати. Одного разу до чергового свята Ганна Василівна вивчила з нами нові пісні. Але щоб їх включити до програми концерту, потрібен дозвіл директора школи. "Співають, як солов'ї, краще, як семикласники", — похвалила нас директор, прослухавши номери. І ми не підвели.

Кожного року у селі відзначали роковини від дня народження Великого Кобзаря. У хорі співали сільські жінки. Цим жіночим хором керувала мама. Пам'ятаю, як вона одягала вишиванку і диригувала на сцені сільського клубу. А в клубі яблуку не було де власти — повно людей. Співали пісні на слова Т. Шевченка "Садок вишневий коло хати", "Зоре моя вечірняя", "Тополя" та ін.

Дивисься телевизор, читаєш газету — завжди думаєш, що ти можеш дати своїм вихованцям. Я бачила, як вона пише поурочні плани щодня, перевіряє учнівські зошити. Все це складало її педагогічний образ.

Учитель перестає бути учителем, коли перестає вчитися сам. Мама постійно підвищувала свій фаховий рівень, опрацюючи педагогічну пресу. На робочому столі в неї завжди лежали: газета "Радянська освіта", журнали "Початкова школа" і "Начальная школа", у яких знаходила відповіді на найрізноманітніші питання про організацію навчально-виховного процесу початкової ланки освіти, передовий педагогічний досвід, ефективні методи та прийоми навчання, готуючись до уроків, позакласних заходів, батьківських зборів та виступів на районному методичному об'єднанні учителів.

На жаль, молодою пішла з життя, не допрацювавши до пенсії. Колишні вихованці уже в поважному віці, проходячи повз її могилу, зупиняються, кланяються, моляться... Це найвищий вияв поваги до вчителя. Це — пам'ять на все життя. А у домашньому архіві і досі зберігаються вітальні листівки від її учнів.

Андрюсишин Ганна Василівна започаткувала велику педагогічну династію нашої родини. У сім'ї, крім мене, було ще двоє дітей.

Брат Андрюсишин Богдан Іванович, нині доктор історичних наук, професор, дійсний член Української академії історичних наук та АН Вищої школи, академік Української академії політичних наук; проректор з навчально-методичної роботи гуманітарних інститутів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, директор Інституту політології та права, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Інституту політології та права цього ж вишу; його дружина Лариса Євгенівна, науковий співробітник Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, також здобула педагогічну освіту.

Сестра Кархут Олександра Іванівна — директор школи у рідному селі, її чоловік Ярослав Васильович був учителем біології та хімії, їх діти Ольга і Володимир — аспіранти та викладачі університету.

Педагогом був мій чоловік Василь Михайлович, мати і сестра якого теж учителі. Пізніше і своїх дочку і сина ми віддали на навчання у педагогічне училище. Нині вони працюють у науково-педагогічній сфері: дочка Оксана — кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка; син Тарас — науковий співробітник Державного науково-дослідного інституту МВС України; його дружина Ірина за освітою іноземний філолог. Наші двоюрідні сестри і брати також педагоги.

Немає святішої, благороднішої професії, ніж професія учителя!

Марія ЧАБАЙОВСЬКА,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мови та методики викладання в початковій школі Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Мама — моя перша вчителька

діти, які дивляться на тебе допитливо і довірливо, а учитель усюди вчитель — і в місті, і в селі.

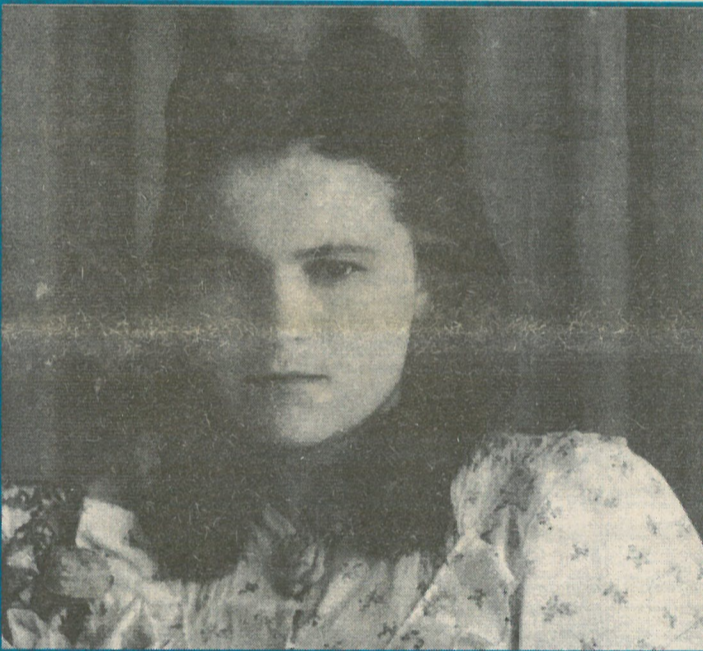
Коли я думаю про свою вчительку, то з моєї пам'яті вириває перше вересня, мій перший день у школі. Маленькі діти — хлопчики й дівчатка з різнобарвними айстрами та пелухатими жоржинами в руках і вона, молода, струнка, у темно-зеленій сукні, з карими променистими очима і чорними косами, святкова і урочиста.

Їй була притаманна професійна одержимість С. Русової та В. Сухомлинського. Ганна Василівна майже ціле життя працювала у малокомплектній школі, де на одному уроці навчала одночасно два класи: перший і третій або другий і четвертий. Це надзвичайно важко. На уроках ми читали, рахували, використовуючи саморобні палички або рахівницю, що стояла у класі, розв'язували задачі, виготовляли гербарії. А ще вона вчила шанувати рідну мову, поважати старших, виховувала в нас почуття любові до своєї землі, бажання її захищати, якщо буде потрібно.

Найбільше мені запам'яталися уроки письма, коли Ганна Василівна надзвичайно красиво, каліграфічно писала на класній дошці, а ми старанно виводили кожну літеру, щоб було, як у неї. І в більшості школярів, яких вона навчала, почерк був гарний. А ще до початку навчального року завжди сама графіла дошку — креслила на ній сітку червоною фарбою.

Шляхетна, горда, патріотична, красива, розумна, талановита, вона вмila дуже гарно малювати, співати, грати на мандоліні. Чудово ліпила з пластиліну різні предмети, героїв казок та байок — "Ріпка", "Вовк та Ягня" та ін.

Із спогадів колишньої учениці першого випуску Андрюсишин Степанії Максимівни зі Львова:

Удома у нас була книжка Т. Г. Шевченка "Вірші", придбана мамою. На обкладинці ілюстрація — висока тополя серед степу. Особливо запам'ятався вірш "На Великий день, на соломі", в якому зображено образ сироти. Тарас теж рік сиротою, мене, малу, хвилювала його сирітська доля. Так відбулося моє перше знайомство з творчістю Шевченка.

Дуже важливо, щоб учителі подавали учням приклади добропорядності, чесності не на словах, а своїми вчинками, адже молодші школярі в усьому наслідують їх.

Колишня учениця Цюкало Марія Йосипівна з Хоростця згадує:

— Ганна Василівна вчила не тільки мене, а й мою молодшу сестру Ярославу, дочку Любу. Ми в усьому копіювали свою улюблену вчительку — манеру ходити, одягатися, а вдома після уроків гралася "школи", і всі хотіли стати в майбутньому педагогами.

Якось на уроці малювали м'яч. Я замалювала один бік синім, другий — червоним, а посередині — жовтим. Ганна Василівна каже: "Жовте до синього не пасує. Так не малюй, Марусю". А то були часи правління Сталіна. Вона не сказала, що не можна підбирати такі кольори. Лиш після проголошення України незалежною державою я зрозуміла, як мудро говорила нам вчителька.

Одного разу Люба йшла до школи, перескакувала через річку — і впала у воду. Ганна Василівна звернула увагу, що дівчинка сидить у мокрому одязі, питає: "Що трапилось?" — "Я впала в річку". — "Чого ж ти

